

Jan Burdukiewicz, Charles F. Herman, P. M. Vermeersch

Siedlnica, st. 17, gm. Wschowa, woj.
leszczyńskie, AZP 66-22/47

Informator Archeologiczny : badania 30, 16-17

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

pozostałości po osadnictwie z epoki kamienia. Pozyskano ponad 11 000 wyrobów krzemienianych, około 350 fragmentów ceramiki oraz bryłkę nieobrobionego bursztynu. Występujące w nawarstwieniach fragmenty skamieniałości stanowią najprawdopodobniej naturalny składnik osadów – jak do tej pory nie stwierdzono wśród nich okazów modyfikowanych przez człowieka. Materiały krzemienne wystąpiły w obrębie paru skupień. Wśród pozyskanego inwentarza znaczna jest frekwencja rdzeni i ich fragmentów oraz form technicznych: zatępców, odnawiaaków, świeżaków, dwupiętników, przy stosunkowo niewielkiej ilości form narzędziowych, głównie ryłców i drapaczy, a także pojedynczych liściaków. Cechy te wskazują na pracowniany charakter odkrytych materiałów, przy czym obecność charakterystycznych form rdzeni i narzędzi pozwala je ogólnie łączyć z ugrupowaniami liściakowymi z młodszego dryasu i okresu preborealnego.

Badania będą kontynuowane.

Robertowo, st. 17,
gm. Brudzeń Duży, woj. płockie

patrz: wczesne średniowiecze

RUSKO, st. st. 22, 35, 49,
50, 51 (Kopalnia),
gm. Strzegom,
woj. wałbrzyskie,
AZP 82-23/74, 91, 99, 100, 101

- osadnictwo schyłkowopaleolityczne
- osadnictwo neolityczne
- osadnictwo kultury lużyckiej (epoka brązu – wczesna epoka żelaza)
- osadnictwo wczesnośredniowieczne

Ratownicze badania wykopaliskowe stanowisk zagrożonych eksploracją gliny, przeprowadzone przez dr. Marka Bednarka (Katedra Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego). Finansowane przez Zakłady „Jaro” SA w Jarosławie.

SIEDLNICA, st. 17,
gm. Wschowa,
woj. leszczyńskie,
AZP 66-22/47

- obozowisko kultury hamburskiej (paleolit schyłkowy)
- ślady osadnictwa kultury Federmesser, zespoły z tyłczakami lukowymi (paleolit schyłkowy)
- ślady osadnictwa mezolitycznego

Badania wykopaliskowe w dniach od 22 lipca do 24 sierpnia, przeprowadzone przez dr. Jana Burdukiewicza (Katedra Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego) i mgr. Charlesa F. Hermana, przy współudziale prof. P.M. Vermeerscha. Finansowane przez Uniwersytet Wrocławski, Katolicki Uniwersytet Leuven (Belgia) oraz Urząd Wojewódzki w Lesznie. Badaniami objęto krzemienicę hamburską, odkrytą w 1995 r. podczas badań paleoekologicznych w dolnym biegu Kopanicy, położoną w odległości około 30 m od innej krzemienicy hamburskiej, odkrytej na stanowisku Siedlnica 17 w latach 80. Zastosowano teodolit laserowy (tzw. Total Station) do dokładnych pomiarów lokalizacji trójwymiarowej znalezisk oraz szybkich pomiarów hipsometrycznych.

Znalezionych zostało ponad 2800 artefaktów kamiennych, wśród których blisko 8% stanowiły narzędzia retuszowane i funkcjonalne. Dominowały przekluwacze i zinken (blisko 20%). Znaczny udział narzędzi, a wśród nich przekluwaczy i zinkenów, w poważnym stopniu różni to skupienie od pobliskiej Siedlnicy 17a, gdzie narzędzia stanowiły zaledwie 2,6%, przy czym dominowały drapacze (20% narzędzi). Różnice te mogą wskazywać na pewne odmienności funkcjonalne między skupieniami, jeśli założymy, że były one jednoczasowe. Poza bliskością przestrzenną na znaczne podobieństwo między obu zespołami wskazuje rodzaj surowca, a mianowicie użytkowanie prawie wyłącznie narzutowego krzemienia o barwie brunatnej lub czerwonej, co jest bardzo rzadkie na stanowiskach schyłkowopaleolitycznych w dorzeczu Odry. Na jednoczasowość mogą wskazywać również pewne unikatowe cechy stylistyczne, np. sposób wykonania i rozmiary jednozadziorców, form tyłcowych czy drapaczy. W humusie wystąpiły ułamki ceramiki współczesnej, nowożytnej i średniowiecznej oraz pojedyncze łuski krzemienne i fragmenty odlupków, w tym jeden z retuszem powierzchniowym. Można przypuszczać, że część z tych wyrobów została wyciągnięta przez orkę i bioturbacje z głębszych nawarstwień. Część wyrobów krzemianych, w tym odlupek z retuszem powierzchniowym, jest zapewne śladem penetracji stanowiska w okresie neolitu. Siedlnica 17 jest obecnie jednym z najbardziej obiecujących pod względem poznawczym stanowisk schyłkowopaleolitycznych w Europie Środkowej, zawierającym w superpozycji osadnictwo hamburskie z okresu interstadialu Bølling oraz osadnictwo kultury tyłczaków lukowych z interstadialu Allerød.

Dodatkowym elementem jest obecność licznych węgli drzewnych. Niezbędne jest jeszcze ustalenie, w jakim stopniu węgle te wiążą się z osadnictwem hamburskim. Konieczne jest również uzyskanie dat ^{14}C , które pozwolą ustalić wiek węgla i ich ewentualny związek z artefaktami.

Badania będą kontynuowane.

SIEDLNICA, st. 74,
gm. Wschowa,
woj. leszczyńskie,
AZP 66-22/84

• ślady osadnictwa schyłkowopaleolitycznego

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone w dniach od 22 lipca do 24 sierpnia przez dr. Jana Burdukiewicza, mgr. Charles'a F. Hermana i dr. Zbigniewa Śnieszkę (Katedra Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, PSOZ Leszno), z udziałem prof. P.M. Vermeerscha. Finansowane przez Uniwersytet Wrocławski, Katolicki Uniwersytet Leuven (Belgia) i Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Lesznie. Pierwszy sezon badań.

Stanowisko zostało odkryte podczas badań paleoekologicznych w dolnym biegu Kopanicy, na terasie nadzalewowej, pomiędzy stanowiskami Siedlnica 6 i Siedlnica 60. Przeprowadzono szczegółową prospekcję powierzchni kompleksu stanowisk 6-60-74. Na stanowisku 74 wykonano wiercenia sondażowe oraz założono wykop I/96 o powierzchni 16 m² (2 x 8 m), który objął część terasy nadzalewowej, stok i fragment terasy zalewowej.

Obserwacja powierzchni gruntu pozwoliła stwierdzić, że osady kredy jeziornej występują na obszarze kilkudziesięciu hektarów po obu stronach Kopanicy, a więc większym niż pierwotnie zakładano, i obejmują wypowate fragmenty terasy nadzalewowej (poziomica 80 m n.p.m.). Na st. 74 odkryto w kredzie ułamki węgla drzewnych i fragmenty skorupki ślimaków, które, jeśli są *in situ*, pozwolą określić warunki paleoekologiczne tej warstwy. Stratygrafia była następująca: 0-30 cm - warstwa orna Ap; 35-40 cm - silnie zwapniony poziom wymywania E (w nim 2 artefakty z krzemienia brunatnego oblepione kredą jeziorną); 46-50 cm - poziom przejściowy z przewagą białoszarego węgla wapnia z rdzawymi plamami związków żelaza; 50-55 cm - warstwa prawie czystego węgla wapnia; 55-60 - poziom wapnisto-piaszczysty barwy szarej; 60-80 cm - piaski zażelazone z zachowanymi strukturami warstwowań horyzontalnych; 80 cm i niżej - horyzontalnie warstwowane piaski drobnoziarniste. W niższej części stokowej i na terasie zalewowej pod warstwą orną występował osad piaszczysto-ilasty, w którym znaleziono prawie wszystkie artefakty krzemienne. 24 wyroby krzemienne pochodziły z badań powierzchniowych (10 ze st. 6, 2 ze st. 60, 11 ze st. 74) a 56 (w tym 50 ze st. 74) z odwiertów i sondażu, które dostarczyły ponadto ułamków węgla drzewnych i malakofauny. Na obecnym etapie badań można stwierdzić, że na stanowisku Siedlnica 74 występowało osadnictwo zespołów z tylczakami lukowymi, reprezentowane przez bardzo krótkie drapacze z krzemienia narzutowego szarego. Poniżej, w osadach ilastych terasy zalewowej i w stropie kredy jeziornej stwierdzono artefakty wiórowe z narzutowego krzemienia brunatnego, charakterystycznego dla zespołów kultury hamburskiej z Siedlnicy 17 i Siedlnicy 17a, towarzyszyły im jednak drapacze odlupkowe, również z krzemienia brunatnego, które nie są diagnostyczne dla kultury hamburskiej, aczkolwiek są obecne w wielu zespołach, np. Olbrachcicach 8, Siedlnicy 17a, Linach. Należy podkreślić, że ze względu na stosunkowo nieliczne, jak dotąd, znaleziska i brak w nich jednoznacznych form diagnostycznych, należy z dużą rezerwą podchodzić do prób zaliczenia pozyskanego inwentarza do kultury hamburskiej. Dodatkowym argumentem nakazującym ostrożność jest inwentarz liczący około 300 artefaktów ze stanowiska Siedlnica 33, położonego około 1,5 km na południe od Siedlnicy 74 - były one wykonane również z narzutowego krzemienia brunatnego, a występowały wśród nich formy diagnostyczne dla zespołów z tylczakami lukowymi, w tym kilka tylczaków i krótkich drapaczy. Konieczne zatem jest prowadzenie dalszego rozpoznania archeologicznego i geologicznego stanowiska Siedlnica 74. Obecność schyłkowopaleolitycznych artefaktów w osadach ilastych terasy zalewowej Siedlnicy 74 zdaje się wskazywać, że terasa ta jest znacznie starsza niż sądzono dotychczas i pochodzi z późnego glacjału, najprawdopodobniej interstadialu Bølling.

Badania będą kontynuowane.

Skibice, st. 1,
gm. Grabowiec, woj. zamojskie

patrz: wczesne średniowiecze